

UNIVERSITY OF THE PUNJAB
M.A./M.Sc. Part – II Annual Examination – 2020

Roll No.

Subject: Persian
Paper: I (Mubadiahat Qawaid-e-Arabi, Tarjama Wa Farsi Guftari)

Time: 2 Hrs. 30 Min. Marks: 60

(حصہ عربی)

نوٹ: کوئی سے تین سوالات حل کریں۔

- سوال نمبر ۱: جملہ اسمیہ کی تعریف کریں۔ نیز پانچ مثالیں بھی دیجئے۔ (۱۰)
- سوال نمبر ۲: حروف ہمسویہ اور حروف قریبہ کیا ہیں؟ دونوں الگ الگ تحریر کریں۔ (۱۰)
- سوال نمبر ۳: ”مَضْرُوعٌ“ سے فعل ماضی کی گردان مکمل کریں۔ (۱۰)
- سوال نمبر ۴: درج ذیل جملوں کا اردو میں ترجمہ کریں: (۱۰)

۱. حدائق پاکستان جمیلہ. ۲. ترکت الخادمة العمل. ۳. بسقط الولد من الدرجة. ۴. ماذا فو کک؟ ۵. ذهب التلميذ الى المدرسة.

سوال نمبر ۵: درج ذیل جملوں کا عربی میں ترجمہ کریں۔ (۱۰)

۱- یہ سکول ہے۔ ۲- آپ کا نام کیا ہے؟ ۳- مسجد اللہ کا گھر ہے۔ ۴- آسمان کا رنگ نیلا ہے۔ ۵- میرے پاس ایک کتاب ہے۔

(حصہ فارسی)

سوال نمبر ۱: درج ذیل نثری اقتباسات میں سے کسی دو کا با محاورہ فارسی ترجمہ کریں۔ (۱۵+۱۵)

(الف)۔ صادق ہدایت ۳ فروری ۱۹۰۳ء کو تہران میں پیدا ہوئے اس کے دادا رضا قلی خان ہدایت مشہور مصنف تھے۔ اس نے تہران کے دبیرستان فرانسیسی میں تعلیم حاصل کی۔ ۱۹۲۶ء میں اعلیٰ تعلیم کے لیے فرانس گیا۔ یہاں اسے افسانہ نویسی سے لگاؤ پیدا ہوا۔ اس نے قیام یورپ کے دوران متعدد افسانے لکھے جو بعد میں زندہ بگورا اور سرہ قطرہ خون کے نام سے چھپے۔

(ب)۔ علامہ اقبال ہمارے قومی شاعر ہیں۔ وہ ۱۸۷۷ء کو سیالکوٹ میں پیدا ہوئے۔ انہوں نے ابتدائی تعلیم اپنے پیدائشی شہر میں حاصل کی۔ پھر وہ اعلیٰ تعلیم کے لیے لاہور چلے گئے اور گورنمنٹ کالج لاہور میں داخلہ لیا۔ وہاں سے انہوں نے بی۔ اے کی ڈگری حاصل کی اور فلسفہ میں ایم۔ اے کیا۔ اس کے بعد وہ برطانیہ چلے گئے۔ لندن میں انہوں نے قانون کی تعلیم حاصل کی پھر وہ جرمنی چلے گئے۔ وہاں انہوں نے میونخ یونیورسٹی سے پی۔ ایچ۔ ڈی کی۔ علامہ اقبال نے ۱۹۳۸ء میں لاہور میں وفات پائی۔ ان کا مزار شاہی مسجد کے قریب ہے۔

(ج)۔ سعدی شیرازی ایران کے معروف شاعر ہیں۔ وہ شیراز میں پیدا ہوئے۔ گلستان اور بوستان ان کی مشہور کتابیں ہیں۔ دونوں میں انسان کو ادب کی تعلیم دی گئی ہے۔ بوستان نظم کا مجموعہ ہے اور گلستان میں خوبصورت حکایات بیان کی گئی ہیں۔ سعدی شیراز میں دفن ہیں اور ان کے مقبرہ کے علاقہ کو سعدیہ کہتے ہیں۔

UNIVERSITY OF THE PUNJAB
M.A./M.Sc. Part – II Annual Examination – 2020

Subject: Persian

Paper: II (Adabiyat-e-Irfani)

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

نوٹ: تمام سوالات کے نمبر برابر ہیں۔

سوال نمبر ۱: کسی دو اقتباسات کا سلیس اردو ترجمہ کریں؟ (۲۰)

(الف): این مردمان می گویند که ما شمس الدین تهریزی را دیدیم، ای حاجه ما او را دیدیم، ای غر خواهر کجا دیدی؟ یکی را بر سر بام اشتری را نمی بیند و می گوید که من سوراخ سوزن را دیدم و رشته گزرا ندیدم. خوش گفته اند آن حکایت را که خنده ام از دو چیز آید: یکی زنگی سر های انگشت سیاه کند، یا کوری سر از دریچه قالب به در آورد. ایشان همانند اندر و نهایی کور و باطن های کور سر از دریچه قالب در می کنند چه خواهند دیدن؟ از تحسین ایشان و انکار ایشان چه آید؟ پس عاقل هو دو یکی است چون هر دو نادیده اند؟

(ب): مریدی از مردان شیخ از عراق به خدمت شیخ می آمد به مهینه و شیخ را بسیار جامه های نیکو می آورد. و همه را با خویشتن در پنداری بود که من شیخ را چنین جامه های شاهد و ظریف می آرم. شیخ را این قوی خوش خواهد آمد و از من منت ها خواهد داشت. و بدین سبب مرا مراعت ها خواهد کرد. آن درویش به یک فرسنگی مهینه رسید. شیخ ما گفت ستور زین کنید. اسب زین کردند و شیخ بر نشست و جمله در خدمت شیخ برفتند. به صحرا بیرون آمد. چون بدان درویش رسید آن درویش را پندار زیادت گشت گمان برد که شیخ به مراعات او از جهت جامه ها بیرون آمده است و بدین تصور حب دنیا در دل او زیادت می گشت.

(ج) مرا اصلا چیزی دیگر نبود، هر چند که من معذرت می کردم اثری رضایی را همچنان در شیخ می دیدم. چون از آنجا برخاستم ندانستم که چه کنم، مبادا هیچ کس را آنچنان روز و آنچنان غم که مرا در آن روز بود. گریه در من افتاد مضرب و حیران بیرون آمدم تا به رسیدم بر چاهی خواستم که خود را در آن چاه اندازم. باز تامل کردم و با خود گفتم که گدای مرده مرده گیر، اما این بد نامی مبادا به کی باز گردد. در این حیرت و حسرت به جانب صحرای بیرون رفتم و با خود گریه و زاری می کردم، خدا داند این کس را چه حال بود.

سوال نمبر ۲: کسی دو شعری اقتباسات کا اردو ترجمہ و تشریح کریں؟ (۲۰)

(الف) هست در سینه ما جلوه جانانه ما بت پرستیم و دل ماست ضنم خانه ما
ای خضر چشمه حیوان که بر آن می نازی بود یک قطره ز درد ته پیمانہ ما
(ب) فرو شدن چو بدیدی، بر آمدن بنگر غروب شمس و قمر را چرا زیان باشد
کدام دانه فرو رفت در زمین که نرست چرا به دانه انسانیت این گمان باشد
(ج) مرد را درد عشق را رهبر است آتش عشق مونس جگر است
هر که را عشق چهره بنماید دل و جانش بد جمله بر باید

سوال نمبر ۳: درج ذیل شعرائں سے کسی ایک کے آثار کا فارسی میں جایزہ لکھیے؟ (۲۰)

۱۔ فرید الدین عطار ۲۔ بو علی قلندر ۳۔ سعدی شیرازی

سوال نمبر ۴: درج ذیل کتابوں میں سے کسی ایک کا اردو میں جایزہ لکھیے؟ (۲۰)

۱۔ فیہ مافیہ ۲۔ فواید الفواد ۳۔ کشف المحجوب

سوال نمبر ۵: درج ذیل سوالات میں سے کسی دس کے جوابات لکھیں؟ (20 X 2 = 20)

۱. نام دو کتاب مهم فارسی بنویسید؟ ۲. نخستین کتاب نثر عرفانی کہ در شبہ قارہ نوحہ شد کدام است؟ ۳. زمان تالیف اسرار التوحید؟
۳. کیمیای سعادت نوحہ کیست؟ ۴. سید علی ہجویری در چه زمان زندگی می کرد؟ ۵. معنی عطار چیست؟ ۶. معنی منطق الطیر چیست؟ ۷. دیوان شمس الر کیست؟ ۸. مولانا در چه سالی و کجا متولد شد. ۹. مثنوی مولانا مشتمل بر چند دفتر است؟ ۱۰. موضوع تذکرہ الاولیاء چیست؟ ۱۱. مجموعه سخنان مولانا چه نام دارد؟ ۱۲. سبک شعر سعدی چیست؟ ۱۳. موضوع بوستان سعدی چیست؟ ۱۴. سال تالیف بوستان سعدی؟

نوٹ: سوال نمبر ایک کا جواب فارسی میں دینا لازمی ہے۔ سوال نمبر پانچ اور چھ میں سے کسی ایک کا جواب بھی فارسی میں دینا ضروری ہے۔

سوال نمبر ۱: صرف دس سوالات کے جواب فارسی میں لکھیں:

- (۲۰)
- (۱) یکی از اساتید فارسی اقبال را اسم بپرید؟ (ب)
- (ج) "ارمغان حجاز" در چند بخش منقسم گردیده است؟ (د)
- (۵) موضوع اساسی "اسرار خودی" چیست؟ (و)
- (ز) موضوع رساله دکترای اقبال چه بود؟ (ح)
- (ط) بیت را کامل کنید: راه شب چون مهر عالم تاب زد (ی)
- (ک) یکی از اقبال شناسان ایرانی را نام بپرید؟ (ل)

سوال نمبر ۲: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ اور تشریح کریں:

- (۲۰)
- (۱) سر عیش جاودان خواہی بیا
پیر گردون بسا من این اسرار گفت
هیچکس رازی کہ من گویم نگفت
ساقیا بر خیز و سی در جام کن
این نکته کشاینده اسرار نھان است (ب)
تن زنده و جان زنده زربط تن و جان است
- از خوابِ گران، خوابِ گران، خوابِ گران خیز
از خوابِ گران خیز

سوال نمبر ۳: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ اور تشریح کریں:

- (۲۰)
- (۱) ای مسلمانان فغان از فتنہ های علم و فن
شوخی باطل نگر، اندر کمین حق نشست
انقلاب ای انقلاب
- (ب) فرد و قوم آئینہ یکدیگر اند
فرد سی گردز ملت احترام
فرد تا اندر جماعت گم شود
سایہ دار سیرت دیرینہ او

سوال نمبر ۴: کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ اور تشریح کریں:

- (۱۰)
- (۱) بگو جبریل را از من پیامی
ولسی تاب و تب ما خاکیان بین
مومن و پیش کسان بستن نطق
سپیشیزی دین و ملت را فروخت
- (ب) ہر آن پیکر نوری ندادند
بسہ نوری ذوقِ مہجوری ندادند
مومن و غداری و فقر و نفاق
ہم متاعِ خانہ و ہم خانہ سوخت

سوال نمبر ۵: کسی ایک موضوع پر نوٹ لکھیں۔

- (۱۵)
- (۱) اقبال اور عشق رسول (ب) اقبال اور نژادِ نو
- (۱۵)
- (۱) اقبال کا فلسفہ خودی (ب) اقبال کا نظریہ فن

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Annual Examination – 2020

Roll No.

Subject: Persian

Paper: IV (Tarikh-e-Adbiyat-e-Farsi)

Time: 3 Hrs. Marks: 100

نوٹ: پہلا سوال لازمی ہے۔ باقی سوالات میں سے فقط چار سوالات کے جوابات لکھیے۔ پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہے۔ ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال حل کرنا ضروری ہے اور دوسرے حصہ میں سے بھی ایک سوال فارسی میں حل کرنا ضروری ہے اور پرچہ ۴۰ فیصد فارسی میں حل کریں۔
سوال نمبر ۱: از سوال های زیر فقط ده سوال را مختصر پاسخ بدید۔

- ۱۔ چرا رودکی را پدر فارسی می گویند؟
- ۲۔ سبکتگین کی بود؟
- ۳۔ ملک الشعراء دورہ غزنوی کی بود؟
- ۴۔ شہرہ نظامی گنجوی چیست؟
- ۵۔ مولف تاریخ بیهقی کیست؟
- ۶۔ جامی کدام اثر را بہ تقلید گلستان سعدی نوشت؟
- ۷۔ فرخی در کدام سبک شعری سرود؟
- ۸۔ شعر الجعم اثر کیست؟
- ۹۔ مثنوی نیرنگ عشق سرودہ کیست؟
- ۱۰۔ کلیم کاشانی کجا دفون است؟
- ۱۱۔ کدام شاعر بنام "طوطی ہند" معروف است؟
- ۱۲۔ سعدی ہند کی بود؟
- ۱۳۔ موضوع شعری مسعود سعد چیست؟
- ۱۴۔ تذکرہ لباب الالباب اثر کیست؟
- ۱۵۔ نخستین فرہنگ فارسی زبان شہ قارہ چہ نام دارد؟

حصہ اول

- سوال نمبر ۲: دورہ سلجوقی کے سیاسی اور ادبی پس منظر پر نوٹ لکھیے۔
- سوال نمبر ۳: دورہ تیموری کے سیاسی اور ادبی پس منظر پر بحث کیجیے۔
- سوال نمبر ۴: دورہ صفوی کے سیاسی اور ادبی پس منظر پر مفصل نوٹ لکھیے۔

حصہ دوم

- سوال نمبر ۵: فردوسی کے احوال و آثار اور شعری خصوصیات پر نوٹ لکھیے۔
- سوال نمبر ۶: فیضی کے احوال و آثار اور فکر و فن پر نوٹ لکھیے۔
- سوال نمبر ۷: غالب دہلوی کے احوال و آثار اور فکر و فن پر نوٹ لکھیے۔

حصہ سوم

سوال نمبر ۸: درج ذیل کتب میں سے کسی دو پر نوٹ لکھیے۔

- ۱۔ تاریخ جہانگشاہ جوینی
- ۲۔ تاریخ طبری
- ۳۔ انشای ابوالفضل

UNIVERSITY OF THE PUNJAB
M.A./M.Sc. Part – II Annual Examination – 2020

Roll No.

Subject: Persian

Paper: V(opt.i) (Zaban Shanasi, Maanee Wa Biyan, Marja Shanasi Wa Rawash-e-Tahqeeq)

Time: 3 Hrs. Marks: 100

نوٹ: پرچہ چار حصوں پر مشتمل ہے۔ پہلا حصہ لازمی ہے۔ باقی ہر حصے میں سے کم از کم دو سوال حل کرنا ضروری ہے۔

[حصہ اول]

سوال نمبر ۱۔ درج ذیل سوالات میں سے صرف دس کے مختصر جوابات فارسی میں تحریری کیجیے: (20)

- 1- از پنج قسمت اوستا نام ببرید؟
- 2- کنایہ چیست؟
- 3- فارسی میانه در کدام دوره رائج بود۔
- 4- بر زبان فارسی کدام زبان خارجی زیاد تاثیر دارد؟
- 5- کتبہ های معروف زبان پهلوی را، چه می نامند؟
- 6- تذکرہ سفینہ خوشگوار اثر کیست؟
- 7- تلمیح چیست؟
- 8- ابہام چیست؟
- 9- تذکرہ شعرای کشمیر تالیف کیست؟
- 10- اوستای قدیم دارای چند بخش بود؟
- 11- زبان شناسی [لسانیات] چیست؟
- 12- تحقیق چیست؟ درباره آن چه می دانید؟
- 13- زبان فارسی دری تحت تاثیر کدام زبان است؟

[حصہ دوم [زبان شناسی]

نوٹ: درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جوابات اردو میں تحریر کریں:

- 15) سوال نمبر 2- فارسی باستان کو فارسی باستان کیوں کہتے ہیں؟ وضاحت کریں۔
- 15) سوال نمبر 3- زبان اوستا کس دور کی زبان ہے؟ اس کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں۔
- 15) سوال نمبر 4- زبان پهلوی کے بارے میں مفصل نوٹ لکھیں۔

[حصہ سوم [معانی و بیان]

نوٹ: درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جوابات فارسی میں تحریر کریں:

- 12.5) سوال نمبر 5- درباره تشبیه چه می دانید؟ با اشعار فارسی توضیح بدهید۔
- 12.5) سوال نمبر 6- از مجاز و کنایه تعریف کنید مثال های فارسی ہم بزنند۔
- 12.5) سوال نمبر 7- تضاد چیست؟ بہ مثالهای فارسی توضیح بدهید۔

[حصہ چہارم [مرجع شناسی و روش تحقیق]

نوٹ: درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جوابات اردو میں تحریر کریں:

- 12.5) سوال نمبر 8- مرجع شناسی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں۔ تحقیق میں اس کی کیا اہمیت ہے۔
- 12.5) سوال نمبر 9- تحقیق کے اصول بیان کریں اور فرہنگ معین کا تعارف کروائیں؟
- 12.5) سوال نمبر 10- لغت نامہ دہخدا اور دانشنامہ حسن انوشہ کا تعارف کروائیں۔

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Annual Examination – 2020

Paper: V (opt. ii) [Iran Shanasii]

Roll No.

Time: 3 Hrs. Marks: 100

Subject: Persian

سوال نمبر ۱: از سوال های زیر فقط ده سوال را مختصر پاسخ بدهید۔ (۲۰)

- ۱۔ کاخ نیاوران در کدام شهر است؟
- ۲۔ یک دانشنامه فارسی را نام ببرید؟
- ۳۔ یک فرهنگ فارسی زبان را نام ببرید؟
- ۴۔ یک پارک تهران را نام ببرید؟
- ۵۔ لغت نامه اثر کیست؟
- ۶۔ شب یلدا در کدام ماه شمسی است؟
- ۷۔ عطار کجا مدفون است؟
- ۸۔ پل خواجه در کدام شهر است؟
- ۹۔ بو علی سینا کجا مدفون است؟
- ۱۰۔ دو استان ایران را نام ببرید؟
- ۱۱۔ فردوسی در کدام شهر مدفون است؟
- ۱۲۔ پایه تخت ایران کدام شهر است؟

سوال نمبر ۲۔ مندرجه ذیل شهروں میں سے فقط دو شہروں پر نوٹ لکھیں۔ (۲۰)

- ۱۔ مشهد
- ۲۔ اصفهان
- ۳۔ نیشاپور

سوال نمبر ۳۔ مندرجه ذیل میں سے صرف دو پر نوٹ لکھیں۔ (۲۰)

- ۱۔ نقش رستم
- ۲۔ تخت جمشید
- ۳۔ مزار امام علی رضا

سوال نمبر ۴۔ مندرجه ذیل میں سے صرف دو پر نوٹ لکھیں۔ (۲۰)

- ۱۔ روزنامه کیهان
- ۲۔ روزنامه اطلاعات
- ۳۔ نامه فرهنگستان

سوال نمبر ۵۔ مندرجه ذیل میں سے صرف دو پر نوٹ لکھیں۔ (۲۰)

- ۱۔ دانشگاه مشهد
- ۲۔ دانشگاه اصفهان
- ۳۔ دانشگاه تهران

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

M.A./M.Sc. Part – II Annual Examination – 2020

Roll No.

Subject: Persian

Paper: V (opt. iii) (Adbiyat-e-Deeni)

Time: 3 Hrs. Marks: 100

(20)

سوال نمبر ۱: درج کیے گئے سوالات میں سے دس کا مختصر جواب فارسی میں لکھیے:

- ۱۔ مؤلف تفسیر حسینی کیست؟
- ۲۔ دکتر مصطفیٰ خرم دل کی و گجا متولد شد؟
- ۳۔ معنی "آلم نشرح" چیست؟
- ۴۔ معروف اثر قاضی ثنا اللہ چیست؟
- ۵۔ معنی "لم یلد" بنویسید؟
- ۶۔ موضوع مالا بدینہ چیست؟
- ۷۔ دو تا آثار جامی را نام ببرید؟
- ۸۔ دو تا آثار شرف الدین بخاری را نام ببرید؟
- ۹۔ مولانا جامی کی و گجا متولد گردید؟
- ۱۰۔ نام حق کی تالیف شد؟
- ۱۱۔ فرایض وضو چند است؟
- ۱۲۔

(10)

- (۱) آری این قدر فرقی در افعال اختیاریه و حرکت جمادات متحقق است و ایمان بدان واجب که حق تعالی بندگان را صورت قدرت و اراده داده است و عاده اللہ بدان جاری است که هر گاه بنده قصد فعلی کند حق تعالی آن فعل را پیدا کند و به وجود آورد.
- (ب) سوال منکر و نکیر در قبر حق است و عذاب قبر مرکفران را و بعضی گناہکاران را حق است و بعد موت روز قیامت حق است و نفع برای امانت و احیا حق است و انشقاق آسمانها و ریختن ستارگان و پریدن کوهها و بر باد رفتن زمین از نوحه اولی و بر آمدن مردگان از قبر حق است.

(10)

سوال نمبر ۲: کسی ایک اقتباس کا اردو ترجمہ کیجیے:

- (۱) نجاشی جعفر را گفت، بخوان از آنچه بر پیغمبر ﷺ شمارد آمده است. جعفر آغاز کرد، کہ بعض. چون مقداری بخواند. نجاشی چندان بگریست کہ محاسن وی تر شد. پس نجاشی گفت: واللہ من ایشان را نمی سپارم. چون از پیش نجاشی بیرون آمدند.
- (ب) چون حال بر ایشان تنگ شد و سختی به نہایت رسید. حضرت حق سبحانہ تعالیٰ جانوری بر عہد نامہ قریش گماشت کہ ہر چہ نوشته بودند ہمہ بخورد و جز نام خدا هیچ نگذاشت. رسول ﷺ آن را دانست و عم ابو طالب را از آن خیر کرد و ابو طالب با ہمہ بنی ہاشم و بنی عبدالمطلب جامہای فاخرہ پوشیدند.

(10)

سوال نمبر ۳: کسی ایک اقتباس کا اردو ترجمہ کیجیے:

- (۱) در اخبار آمده ز شگافتن سینه آنحضرت ﷺ و چنان معلوم شدہ کہ شق صدر آنحضرت ﷺ متعدد بودہ و یکی در زمان طفولیت در قبیلہ بنی سعد نوبت اولی کہ حلیمہ مرضعہ آنحضرت ﷺ بود، وی را بردہ. یا در نوبت ثانیہ و قولی ہست کہ در سال ششم یا یازدہم از بعثت نوبتی دیگر این صورت بوقوع پیوست.
- (ب) افسون گران رشتہ ہا را گرہ می زدند و ہمراہ با مقداری آب دہان بہ گرہ ہا فوت می کردند و بدانہا می دمیدند. و سپس گرہ ہا را باز می کردند تا عامہ مردم نشان دہند کہ گرہ پیوند زنا شو ملی فلان مرد و فلان زن را بازو آنان را از ہم جدا ساختہ اند، سخن چنان ہم خویشتن را در لباس دلسوزان نشان می دہند.

(10)

سوال نمبر ۴: اشعار کے ایک حصے کا اردو ترجمہ کیجیے:

- (۱) غم دین خسور کہ غم، غم دین است
غم دنیا مخور کہ بیہود است
من بمعجز و قصور معترفم
در صبحاح و رواح لیل و نہار
(ب) شستن روی و دست و مسح سرست
ربح سر مسح فرض باید دید
ہمہ غم ہا فروتر ازین است
ہیچ کسی در جہان نیا سود است
نی چون نادان احمق و خسرم
در وضو نیست جز فریضہ چہار
شستن پسای نیز معتبر است
لازمش ہمجو قرض باید دید

(20+20)

سوال نمبر ۶: کسی ایک موضوع پر فارسی اور ایک پر اردو میں نوٹ لکھیے:

- (۱) مصطفیٰ خرم دل (ب) نام حق (ج) تفسیر حسینی (د) مولانا جامی